CERCETAREA ISTORICĂ LA UNIVERSITATEA IEŞEANĂ ÎN ULTIMII DOUĂZECI ŞI CINCI DE ANI

În anii puterii populare, datorită condiţiilor create, ştiinţa şi învăţămîntul au cunoscut o dezvoltare considerabilă.

Transpunerea în viaţă a hotărîrilor Congresului al IX-lea al P.C.R. a determinat un nou şi puternic impuls în activitatea teoretică, în domeniul gîndirii social-politice. Dezbaterile ideologice, care au favorizat, în ultimii ani, confruntarea de idei şi de opinii, au asigurat mersul ascendent al cercetării în domeniul ştiinţelor sociale şi umaniste, analiza şi clarificarea multor aspecte ale complexităţii vieţii noastre sociale. Astfel, ştiinţele sociale şi umaniste, dovedind înţelegerea imperativului vremii, au contribuit, pe măsura înaintării construcţiei socialismului, la îmbogăţirea activităţii de investigare ştiinţifică, la soluţionarea diferitelor probleme din domeniul economic, politic şi ideologic.

Istoria, strîns legată de fenomenele vieţii contemporane, de practica construirii socialismului a contribuit, în acelaşi timp, la elucidarea unor probleme legate de trecutul istoric al patriei şi poporului nostru.

In anii construcţiei şi desăvîrşirii construcţiei socialiste, legătura între ştiinţă şi învăţămînt a devenit tot mai strînsă. Şcolii i-a revenit şi-i revine, în foarte mare măsură, rolul de a ridica gradul de civilizaţie şi cultură a întregului nostru popor.

În domeniul învăţămîntului superior se deschid noi perspective de dezvoltare. În lumina Tezelor *şi* Directivelor Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român *vor fi definitivate noile planuri de învăţămînt, ţinîndu-se permanent seama de modernizarea, de punerea lui în curent cu cerinţele etapei istorice în care ne aflăm. Planurile vor fi astfel alcătuite, încît să asigure perspectiva ridicării pregătirii cadrelor de înaltă calificare, cerută de dezvoltarea continuă a ţării noastre.*

În domeniul științelor sociale, noile planuri de învățămînt, deja elaborate, prevăd o mai bună repartizare a disciplinelor pe ani de studii, ca și diversificarea cerută de specificul fiecărei facultăți. Aceasta deschide posibilități și mai largi aprofundării disciplinelor de marxism-leninism, absolut necesare fiecărui cercetător științific, indiferent de disciplina în care lucrează. În cadrul disciplinelor facultative au fost introduse, în special la facultățile tehnice, noi cursuri de științe sociale ca sociologia industrială, sociologia rurală, etica, istoria filozofiei ș.a.

Pe aceste temeiuri, centrul universitar Iași, care în ultimii ani a cunoscut o dinamică dezvoltare, va urca, alături de celelalte centre universitare, și în viitorul cincinal, noi trepte în domeniul modernizării învățămîntului. La Facultatea de istorie-filozofie, începînd cu anul universitar 1969—1970, se înființează o secție de sociologie, știință de o importanță deosebită în viața societății.

Toate aceste măsuri care au în vedere, o dată cu crearea de noi cadre, continua perfecționare a celor existente, pentru a putea face față noilor cerințe impuse de dezvoltarea societății noastre, dovedesc grija partidului și conducerea științifică de către partid a întregului proces de construcție și desăvîrșire a construcției socialiste. „Marile înfăptuiri obținute în acești 25 de ani în dezvoltarea economiei, în îmbunătățirea condițiilor de viață materiale și culturale, în înflorirea învățămîntului de toate gradele, subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, demonstrează justețea politicii marxist-leniniste a partidului nostru, care aplică în mod creator adevărurile generale ale ideologiei proletariatului la condițiile concrete ale țării noastre".

Pe lîngă învățămînt, o dezvoltare considerabilă vor cunoaște, în noul cincinal, cercetările științifice. Necesitatea de a introduce în practica economică și socială cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii impune dezvoltarea cercetării. Proiectul de Directive subliniază încă o dată rolul științei în cadrul forțelor de producție și participarea ei tot mai activă la progresul general al societății. Un vast program al cercetării științifice, pe o perioadă de 10 ani, va căpăta viață ca urmare a transpunerii în practică a hotărîrilor Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român.

Pentru progresul școlii noastre, pentru ridicarea continuă a nivelului învățămîntului, o mare importanță are intensificarea activității de cercetare științifică a tuturor cadrelor didactice. Promovarea noului în știință trebuie să constituie preocuparea dominantă a întregii activități în învățămîntul superior.

Cu prilejul conferinței naționale a cadrelor didactice, tovarășul Nicolae Ceaușescu insista asupra necesității orientării de către cadrele didactice a elevilor și studenților în selectarea și interpretarea justă a vastului tezaur de valori spirituale ale poporului nostru și ale uma-

nităţii. Cadrele didactice au datoria să-i ajute „să dobîndească criterii ştiinţifice — în lumina principiilor filozofiei materialist-dialectice — de apreciere a curentelor de idei vechi şi noi care s-au înfruntat şi se înfruntă în societate, să-şi educe gustul estetic, să militeze pentru o cultură socialistă, angajată, pusă în slujba progresului social".

Istoricii de la Universitatea ieşeană, încadraţi în frontul cercetării istorice din întreaga ţară, au avut permanent în vedere prevederile documentelor de partid, care subliniază necesitatea continuării muncii de cercetare istorică, aprofundarea de pe poziţiile materialismului istoric a celor „mai importante etape şi evenimente din istoria ţării şi a poporului român, oglindindu-se faptele în mod obiectiv, în deplină conformitate cu realitatea".

În lumina acestor indicaţii, cadrele didactice de la secţia de istorie, făcînd un scurt bilanţ al realizărilor de pînă acum, scrutează cu încredere viitorul în care noi preocupări îşi vor găsi finalizarea.

În anii care au trecut s-au elaborat importante studii şi lucrări în domeniul istoriei patriei, avîndu-se permanent grijă ca faptele să fie redate veridic, corespunzător realităţii.

În ritm cu istoricii din întreaga ţară, istoricii de la Universitatea ieşeană au căutat să-şi axeze cercetările pe aspecte majore, contribuind la elucidarea unor probleme legate de istoria patriei şi în special de istoria Moldovei şi a oraşului Iaşi.

În domeniul istoriei vechi, continuîndu-se studiile arheologice din Moldova, s-a urmărit ca prin cercetări de teren, sub formă de recunoaşteri, sondaje şi săpături arheologice să se cunoască mai bine evoluţia societăţii omeneşti de pe teritoriul Moldovei, din paleolitic şi pînă la începuturile orînduirii feudale.

În acest scop s-au efectuat, începînd din anul 1948, de către cadrele didactice de la secţia de istorie, împreună cu specialiştii de la Institutul de istorie şi arheologie „A. D. Xenopol" al filialei Iaşi a Academiei Republicii Socialiste România, recunoaşteri arheologice în depresiunea Prutului mijlociu şi Podişul Central Moldovenesc. Dintre acestea din urmă, mai importante sînt acele de la Stoicani şi Folteşti (judeţul Galaţi), Truşeşti (judeţul Botoşani), Valea Lupului (judeţul Iaşi), Dolheştii Mari (judeţul Suceava), Piatra Neamţ — Bîtca Doamnei (judeţul Neamţ), Barboşi (judeţul Galaţi), Cucuteni-Băiceni, Erbiceni şi Cozia (judeţul Iaşi).

Prin aceste cercetări s-au obţinut rezultate noi cu privire la felul de viaţă şi gîndire a societăţii omeneşti din vremea orînduirii comunei primitive şi pînă la perioada prefeudală inclusiv, consemnate în lucrări şi articole publicate în reviste de specialitate din ţară şi de peste hotare. Dintre aceste rezultate menţionăm, îndeosebi, acelea relativ la perioadele neo-eneolitice, etapa de trecere de la neolitic la epoca bronzului, sfîrşitul epocii bronzului şi începutul hallsttatului, perioada

geto-dacică, orînduirea sclavagistă în sudul Moldovei şi începuturile îndepărtate ale feudalismului, corespunzătoare perioadei formării poporului român şi a limbii române.

În cadrul colaborării cu Institutul de istorie şi arheologie, istoricii de la cele două catedre de istoria României şi istoria universală de la Universitatea ieşeană şi-au adus contribuţia lor la cercetarea tuturor etapelor importante ale istoriei vechi a României, au întreprins cercetări privind dacii pe teritoriul patriei noastre, şi îndeosebi în Moldova, relaţiile economice ale grecilor cu triburile getice şi bastarnice, lupta populaţiei autohtone împotriva stăpînirii romane, aşezările romane din Dobrogea etc.

În anii următori se vor intensifica cercetările cu privire la perioadele geto-dacică şi romană, precum şi cele cu privire la perioada prefeudală, căutînd să se aducă date noi privind procesul complex al formării poporului şi limbii române. În acest scop, un accent deosebit se va pune pe cunoaşterea populaţiei autohtone şi a continuităţii ei în secolele III—X e.n., precum şi a legăturilor acestora cu neamurile în migraţie.

În domeniul istoriei medii a României, în ultimii 25 de ani, istoricii ieşeni au fost preocupaţi de interpretarea marxist-leninistă a unui bogat material documentar, publicat sau extras din arhive şi de elucidarea, prin această prismă, a structurii societăţii, a organizării politico-administrative şi a instituţiilor feudale din ţara noastră.

Pentru a se ajunge aici era necesar, în primul rînd, să se treacă la publicarea ştiinţifică a izvoarelor, în special a izvoarelor documentare. Lucrînd în acest domeniu, un grup de cercetători ieşeni au cules materialul necesar din arhive şi au alcătuit, astfel, şaptesprezece volume de documente, din care s-au publicat unsprezece în colecţia „Documente privind istoria României", seria A. Moldova. Premierea unuia dintre ele reliefează grija cu care a fost alcătuită colecţia.

O nouă serie intitulată „Documenta Romaniae historia" urmează să cuprindă toate volumele de documente publicate, înlăturînd unele deficienţe, inerente grabei cu care s-a lucrat şi să continue publicarea întregului material documentar din anii 1625—1700. În ultimul timp s-a predat un număr de patru volume, alcătuite după norme noi.

Istoricii medievişti din Iaşi au colaborat la elaborarea unui manual de istorie medie a României pentru învăţămîntul superior, premiat de Ministerul Învăţămîntului.

S-au publicat studii valoroase privind proprietatea feudală, modul de producţie feudal, obştea ţărănească, structura societăţii feudale şi lupta de clasă, gospodăria moşierească şi instituţiile feudale, în special din Moldova. Medieviştii ieşeni au participat la unele campanii privind cunoaşterea monografică a unor regiuni, ca aceea de la Bicaz-Hangu şi au publicat studii în acest domeniu. S-au publicat şi sînt în pregătire studii de istorie politică, privind societatea pe teri-

toriul țării noastre în perioada de început a feudalismului, precum și studii privind politica externă a Franței în timpul războiului de 30 de ani etc.

În domeniul istoriei moderne, în ultimul pătrar de veac, cercetările au fost axate pe studierea și lămurirea unor importante aspecte privind anul revoluționar 1848 în Moldova, Unirea și Independența națională. Au fost alcătuite numeroase lucrări privind istoria economică și socială a secolului al XIX-lea, lupta națională împotriva dualismului austro-ungar. A fost cercetată, de asemenea, legislația muncii în România. Au fost, totodată, întreprinse cercetări cu rezultate pozitive în domeniul istoriografiei, privind situația țării noastre între anii 1821—1848, critica monarhiei absolutiste franceze în opera istoricilor romantici francezi, unele lucrări recente asupra babeuvismului, asupra lui Voltaire și problema colonială etc.

În măsură egală, preocupările colectivului de istorie modernă sînt îndreptate spre studierea perioadei cuprinsă între anii 1866—1888, spre definirea unor aspecte importante privind esența regimului burghezo-moșieresc, sau spre lămurirea unor importante laturi ale politicii externe a României. Pe planul relațiilor internaționale, cele două colective de istorie modernă a României și de istorie universală au cercetat relațiile României cu puterile centrale, relațiile româno-belgiene în secolul al XIX-lea, Congresul de la Berlin și consecințele lui pentru România ș.a.

Cercetările în domeniul istoriei contemporane a României și-au lărgit aria, îmbrățișînd probleme majore ale istoriei patriei din ultimii cincizeci de ani.

S-au elaborat astfel studii privind politica internă în perioada cuprinsă între primul și al doilea război mondial, prezentîndu-se în mod veridic aspecte privind rolul claselor și al diferitelor pături sociale în complexitatea mecanismului economico-social al societății românești din această perioadă. S-au întocmit studii și teze de doctorat privind politica externă a României în care sînt înfățișate preocupările diplomației românești din perioada interbelică de a se recunoaște, în cadrul relațiilor internaționale, principiile egalității și suveranității naționale, precum și respectarea statuquo-ului teritorial. S-au extins și adîncit cercetările, în arhivele din țară și străinătate, privind rolul României în cadrul Micii Înțelegeri ca și cele referitoare la încercările Germaniei naziste de a subjuga total România pentru a o încadra în planurile sale imperialiste. S-au elaborat studii cu privire la istoria contemporană universală ca: orientări contemporane franceze în istoria relațiilor internaționale, istoria românilor în recentele lucrări de sinteză apărute în Franța, contribuția istoricilor români la cunoașterea sud-estului european, poziția României în problema strîmtorilor și a Dunării, politica României în perioada Münchenului ș.a.

O preocupare deosebită a cercetărilor în cadrul istoriei contemporane a României a constituit-o prezentarea unor aspecte deosebite privind importanța internă și internațională a insurecției antifasciste, lupta forțelor populare în cadrul diferitelor organizații, conduse sau îndrumate de Partidul Comunist Român pentru instaurarea și consolidarea regimului democrat-popular, ca și importantele probleme privind construcția și desăvîrșirea construcției socialiste.

Problemele privind istoria Partidului Comunist Român, tactica partidului în lupta pentru cucerirea puterii politice, poziția P.C.R. în problemele mișcării muncitorești internaționale, politica internă și externă a României în perioada desăvîrșirii construcției socialismului au ocupat un loc important în cadrul preocupărilor istoricilor de la disciplina de istorie contemporană a României și de istorie universală.

Cu prilejul Centenarului Universității „Al. I. Cuza" istoricii ieșeni și-au adus contribuția la cunoașterea dezvoltării învățămîntului din Moldova, publicînd două volume referitoare la istoria Universității din Iași.

Colectivul catedrei de istoria României pregătește în prezent o amplă monografie a Iașului, care va înfățișa istoria orașului din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre, cînd dezvoltarea sa, în anii marilor transformări socialiste, l-a înscris în rîndurile orașelor moderne ale patriei noastre.

Istoricii ieșeni au colaborat, totodată, la elaborarea Tratatului de istorie a României, aducîndu-și contribuția lor la redactarea unor capitole însemnate privind istoria țării noastre.

Cercetările istoricilor ieșeni au fost prezentate cu prilejul sesiunilor științifice sau publicate în revistele de specialitate. De asemenea, rezultatele cercetărilor au fost prezentate la diferite congrese sau reuniuni științifice internaționale, care au avut loc la Stockholm, Moscova, Praga, Budapesta, Berlin, Roma, Madrid, Plovdiv etc.

Școala, alături de toate organismele sociale și obștești, are și nobila misiune de a educa tînăra generație în spiritul patriotismului și internaționalismului socialist. „Partidul nostru, se subliniază în Tezele Comitetului Central al Partidului Comunist Român pentru Congresul al X-lea al partidului, *va cultiva și în viitor în rîndurile întregului popor patriotismul socialist — factor generator de înalte valori politice și morale, de vitalizare a energiilor națiunii — hotărîrea de a-și apăra cuceririle revoluționare. Partidul nostru educă în același timp masele în spiritul internaționalismului socialist; în condițiile socialismului, dragostea față de patrie se îmbină în mod armonios cu solidaritatea față de celelalte popoare, cu atitudinea internaționalistă față de lupta proletariatului de pretutindeni, a forțelor revoluționare și progresiste din întreaga lume".*

Științelor sociale și umaniste, se subliniază în Tezele Comitetului Central al Partidului Comunist Român pentru Congresul al X-lea al partidului, *le revine misiunea de răspundere de a analiza și elucida diferite aspecte din viața socială actuală, de a contura liniile de perspectivă ale societății noastre, ale evoluției întregii opere de edificare socialistă a țării.*

În Teze *se insistă asupra îmbunătățirii „activității în domeniul cercetării istorice, dezvoltînd și lărgind, de pe pozițiile concepției marxist-leniniste, studiul istoriei patriei noastre, a partidului comunist, a mișcării democratice și revoluționare".*

Istoricii ieșeni întîmpină Congresul al X-lea și aniversarea unui pătrar de veac de la eliberarea României de sub jugul fascist, cu noi lucrări privind trecutul glorios al patriei noastre, procesul edificării socialismului.

A. LOGHIN